

Stadsledningsförvaltningen

Tjänsteskrivelse

2020-09-28
KS/2020:144

Yttrande över utredningen ”Kommuners medverkan i den statliga arbetsmarknadspolitiken (SOU 2020:41)”

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att som eget yttrande översända stadsledningsförvaltningens tjänsteskrivelse.

Sammanfattning

Med anledning av att Arbetsförmedlingen ska reformeras och fristående aktörer ska matcha och rusta arbetssökande för de lediga jobben, gav regeringen i slutet av 2019 en särskild utredare i uppdrag att analysera kommunernas roll i den statliga arbetsmarknadspolitiken. Utredningens slutsats är att det finns ett relativt stort utrymme för kommunerna att, utan ändring i lag, kunna medverka som utförare åt Arbetsförmedlingen redan inom ramen för befintligt regelverk. Det är möjligt för en kommun att lägga anbud enligt LOU eller bli godkänd leverantör enligt LOV. En förutsättning är att verksamheten ska kunna särredovisas av kommunen. Ett möjligt alternativ för Arbetsförmedlingen är också att ingå ett samarbete med en kommun för att uppnå gemensamma mål, där kommunen även har rätt till ersättning.

Solna stad anser det är positivt att utredningen klarlagt att landets kommuner har betydande möjligheter till att agera i arbetsmarknadspolitiska frågor, redan inom ramen för dagens befintliga regelverk. Det är givetvis även positivt att utredningen tydligt konstaterar att det är möjligt för kommuner att delta i arbetsförmedlingens upphandlingar enligt LOU eller att kvalificera sig som utförare enligt LOV.

Däremot skulle Solna stad gärna se att det ställs högre krav på arbetsförmedlingen att samverka med kommunerna, inte minst med tanke på de lokala förutsättningar som finns i varje enskild kommun. Arbetsförmedlingen bör därför få ett obligatoriskt uppdrag att lokalt direksamverka med samtliga kommuner i lokala arbetsmarknadsfrågor, genom att teckna lokala samverkansavtal i första hand inriktade på särskilda målgrupper. Det är viktigt att arbetsförmedlingens upphandlingar tillgodoser lokala behov och möjligheter, samtidigt som det ger möjlighet för flera aktörer att medverka i arbetet med att rusta och matcha arbetssökanden med arbetsgivare.

Utredningens förslag om att upphäva lagen om arbetslöshetsnämnd och komplettera lagen om vissa kommunala befogenheter med arbetsmarknadspolitiska åtgärder tillstyrks av Solna stad.

Kristina Tidestav
Stadsdirektör

Anders Offerlind
Förvaltningschef

Bakgrund

Med anledning av att Arbetsförmedlingen ska reformeras och fristående aktörer ska matcha och rusta arbetssökande för de lediga jobben, gav regeringen i slutet av 2019 en särskild utredare i uppdrag att analysera kommunernas roll i den statliga arbetsmarknadspolitiken.

Utredningen konstaterar att kommunerna, genom att utföra flera olika insatser, redan idag är verksamma på flera områden som bidrar till att genomföra den statliga arbetsmarknadspolitiken. Formellt har kommunerna befogenheter på arbetsmarknadsområdet, som grundar sig såväl på kommunallagen, som på speciallagstiftning. Befogenheterna utvecklas i praxis, men har vissa begränsningar.

Utredningens slutsats är att det finns ett relativt stort utrymme för kommunerna att, utan ändring i lag, kunna medverka som utförare åt Arbetsförmedlingen. Inom ramen för nuvarande regelverk är det därmed tillåtet för en kommun att på uppdrag av och med ersättning från Arbetsförmedlingen vara leverantörer av arbetsmarknadspolitiska tjänster som upphandlats enligt LOU eller i valfrihetssystem enligt LOV. Det är alltså möjligt för en kommun att lägga anbud enligt LOU eller bli godkänd leverantör enligt LOV. En förutsättning är att verksamheten ska kunna särredovisas av kommunen. Om möjligheterna att anlita av leverantörer i konkurrens är otillräckligt kan Arbetsförmedlingen direkttilldela en kommun ett kontrakt enligt LOU.

Ett möjligt alternativ för Arbetsförmedlingen är också att ingå ett samarbete med en kommun för att uppnå gemensamma mål. I det samarbetet kan även ersättning till kommunen ingå. För att förbättra kommunernas möjligheter att medverka i den statliga arbetsmarknadspolitiken föreslås bland annat att lagen om vissa kommunala befogenheter kompletteras med en rätt att utföra arbetsmarknadspolitiska insatser, samtidigt som lagen om arbetslöshetsnämnd upphör att gälla.

Eftersom det redan är möjligt för kommunerna att, med vissa begränsningar, medverka som utförare åt Arbetsförmedlingen är konsekvenserna i stora delar desamma oavsett om lagstiftningen ändras eller inte. Förslagen till lagstiftning understödjer dock kommunernas medverkan både när konkurrens föreligger och när det inte finns någon konkurrens, samtidigt som de privata aktörernas intresse av konkurrens på likvärdiga villkor tas om hand.

Förvaltningens synpunkter

Solna stad anser det är positivt att utredningen har kommit fram till att landets kommuner har betydande möjligheter till att agera i arbetsmarknadspolitiska frågor, redan inom ramen för dagens befintliga regelverk. Det innebär att kommunerna kan fortsätta att bedriva den verksamhet som man anser nödvändig på lokal nivå, i syfte att nå mål och resultat som är viktiga för den enskilda kommunens invånare och verksamheter. Även om det är ovanligt att verksamheten idag bedrivs helt utan samverkan med arbetsförmedlingen, så är det ett viktigt klargörande att det är möjligt för kommunerna att göra det på egen hand.

Det är positivt att kommunerna kan medverka i arbetsmarknadspolitiken genom att delta i en upphandling enligt LOU, kvalificera sig som utförare enligt LOV eller genom ett etablerat samarbete med arbetsförmedlingen för att uppnå gemensamma mål. Solna stad måste dock peka på att såväl LOU som LOV troligen inte alltid kommer att anpassas till de lokala behov som finns i landets alla kommuner – det är högst troligt att upphandlingar kommer att omfatta större

geografiska områden, inte minst eftersom arbetsmarknaderna är regionala. Därför blir det tredje alternativet med samverkan med kommunerna det absolut viktigaste verktyget på lokal nivå. Generellt sett kan man befara att det tillvägagångssättet i de allra flesta fallen blir ett mer betungande arbetssätt för arbetsförmedlingen och därmed lättast att välja bort. Det skulle i förlängningen kunna leda till att förutsättningarna för samverkan försämrats, vilket skulle vara väldigt olyckligt. Redan idag är arbetsförmedlingens bristande intresse för samverkan det största problemet för att kommunerna ska kunna medverka effektivt i att uppnå de arbetsmarknadspolitiska målen.

Solna stad anser att det måste ställas högre krav på arbetsförmedlingen att samverka med kommunerna. Med tanke på att förutsättningarna i landet är väldigt olika och behoven av åtgärder därmed är väldigt olika bör arbetsförmedlingen ha ett mycket tydligare ansvar för att lokalt direktsamverka med samtliga kommuner i lokala arbetsmarknadsfrågor. Det skulle exempelvis kunna vara lämpligt att arbetsförmedlingen var skyldiga att teckna samarbetsavtal/samverkansavtal med kommunerna om hur den lokala arbetsmarknadspolitiken organiseras. De enskilda kommunerna själva, eller tillsammans med andra kommuner, kan medverka till att få en mer effektiv och samlad utförarverksamhet, förbättra de arbetsmarknadspolitiska resultaten och uppfylla målen. Samverkansavtalen ska företrädesvis inriktas på särskilda målgrupper, som exempelvis ungdomar, nyanlända, långtidsarbetslösa eller personer med funktionsvariationer.

För Solna stads del är det viktigt att det kan finnas flera aktörer med uppgiften att rusta och matcha av arbetslösa med arbetsgivare. Men det förutsätter att upphandlingarna sker på ett sätt som inte missgynnar möjligheterna till lokala lösningar. I områden där det finns goda förutsättningar för en lokal inriktning och därmed lokal konkurrens ska den nyttjas, även om det innebär att större aktörer måste lämna flera anbud. Förvaltningen vill även förordas att arbetsförmedlingen alltid i första hand ska använda sig av LOV, gärna uppdelat för olika målgrupper på arbetsmarknaden. Det ger privata aktörer möjlighet att medverka i arbetet med olika där de är särskilt duktiga, men ger även kommunen en möjlighet att medverka i insatser för de målgrupper som på annat sätt har anknytning till kommunens verksamheter.

För kommuner, som vill medverka i arbetsmarknadspolitiken och få ersättning för detta från arbetsförmedlingen krävs det en särredovisning av intäkter och kostnader. Det konstaterar utredningen måste vara möjligt, eftersom det förekommer redan idag. Förvaltningen delar utredningens uppfattning om att det är möjligt, men konstaterar att det också är troligt att kraven på en egen redovisningsenhet gör att många kommuner väljer exempelvis bolagsformen. Förutom att det kanske inte är tänkt att kommuner ska bolagisera sin verksamhet, är det inte osannolikt att även andra närliggande eller besläktade uppgifter kan tilldelas ett sådant bolag. Det kan vara exempelvis vara rena rekryteringsuppgifter eller kanske rehabiliteringsverksamhet med anknuten utbildningsverksamhet. Om uppgifterna växer till att omfatta fler uppgifter som inte enbart är kopplade till den direkta kommunala nyttan är det möjligt att det i sin tur kan komma att påverka konkurrensen.

Utredningens förslag om att upphäva lagen om arbetslöshetsnämnd och komplettera lagen om vissa kommunala befogenheter med arbetsmarknadspolitiska åtgärder tillstyrks av Solna stad.

Avslutningsvis finns det ett stort intresse, en god vilja och betydande incitament hos kommunerna att medverka till att så många som möjligt av invånarna kommer i arbete. För att få en effektivare verksamhet som lättare når de övergripande målen krävs ett större intresse från staten att samverka lokalt. Om det visar sig att staten och dess myndighet arbetsförmedlingen inte har något större intresse av att samverka och samarbeta med kommunerna, så är det ändå bra att utredningen slår fast att kommunerna redan inom ramen för dagens regelverk har en betydande möjlighet att agera i arbetsmarknadspolitiska frågor. Saknar staten intresse kan kommunerna således fortsätta med sin lokala verksamhet inom det arbetsmarknadspolitiska området.